

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора О.Я.Митника на дисертацію Золочевської Ольги Федорівни на тему *«Управління розвитком науково-методичної компетентності вчителів початкової школи»*, поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»

Перетворення України в розвинену європейську державу пов'язано із спрямуванням післядипломної педагогічної освіти на розвиток особистості фахівця, який вміє мислити, адекватно оцінювати результати власної діяльності, швидко аналізувати педагогічні ситуації, плануючи свої дії на декілька кроків уперед, і, як наслідок, вміє ефективно діяти як у запланованих, так і у непередбачених педагогічних ситуаціях. З огляду на вище зазначене, дисертаційне дослідження Золочевської О.Ф., присвячене управлінню розвитком науково-методичної компетентності вчителів початкової школи, є актуальним та своєчасним для системи післядипломної педагогічної освіти, взагалі, та, зокрема, системи внутрішкільної методичної роботи.

Чітко і коректно визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Визначення дисертанткою наукової новизни є переконливим і досить обгрунтовано доведено у дослідженні. Науковий апарат дисертації дає системне уявлення про обраний аспект роботи, її теоретичні та експериментальні засади та достатньо повно визначає структуру і логіку роботи.

Дисертантка переконливо доводить актуальність досліджуваної проблеми на основі ґрунтовного аналізу нормативно-правових документів, таких, як: «Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»; «Державний стандарт початкової загальної освіти»; Закон України «Про освіту»; Закон України «Про повну загальну середню освіту»; «Про фахову передвищу освіту»;

Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»; Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір; Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років. На основі здійсненого теоретичного аналізу стану дослідження проблеми розвитку науково-методичної компетентності вчителів в системі методичної роботи початкової школи та представленої характеристики сутності управлінського аспекту у розвитку науково-методичної компетентності вчителів початкової школи Ольга Федорівна переконує, що розвиток науково-методичної компетентності учителів початкової школи насамперед забезпечується шляхом ефективної, цілеспрямованої організації методичної роботи в закладах початкової освіти. Методична служба школи має створювати умови для того, щоб учителі початкової школи не лише реалізовували навчальні програми, а брали активну участь у їх розробці та експериментальній перевірці та використовували інноваційні авторські підходи під час проєктування уроків. На нашу думку, ці позиції дисертантки є вельми прогресивними для розвитку професійного іміджу сучасного вчителя.

Термінологічний апарат дисертації досить широкий. У логічній послідовності Ольга Федорівна розкриває сутність та зміст понять: «управління», «управлінська діяльність», «професійні якості керівника ЗЗСО», «професіоналізм керівника», «управлінська компетентність», «компетентність педагога», «науково-методична діяльність», «науково-методична компетентність вчителя початкової школи», «розвиток науково-методичної компетентності вчителя початкової школи».

Здобувачкою наукового ступеня визначено *компоненти* науково-методичної компетентності вчителя початкових класів: (мотиваційно-ціннісний, теоретико-методологічний, технологічний, рефлексивний), *критерії* (мотиваційно-акмеологічний: ціннісне ставлення до професійної діяльності;

усвідомлення суспільної значущості педагогічної праці та її гуманістичної сутності; когнітивний: ступінь оволодіння професійними знаннями (предметними, методологічними, психолого-педагогічними, методичними, науковими); діяльнісний: система наукових, дослідницьких, методичних умінь і навичок, що є необхідними для здійснення творчих задумів; контрольно-оцінний: здатність до критичного аналізу, осмислення й оцінки власної науково-методичної професійної діяльності з метою підвищення її ефективності); *показники та рівні* (ситуативно-інтуїтивний, нормативно-репродуктивний, активно-пошуковий, творчо-інтелектуальний) розвитку НМК учителів початкової школи.

На нашу думку, цінним для забезпечення ефективної внутрішкільної методичної роботи є представлені дисертанткою організаційно-методичні умови управління розвитком науково-методичної компетентності учителів початкової школи, а саме: розвиток творчого науково-методичного (медіа) простору для розширення поля можливих науково-дослідницьких, творчих дій, проживання в цьому просторі зустрічей, подій, ситуацій, педагогічних обставин; формування позитивного психолого-емоційного клімату в педагогічному колективі; створення ситуації успіху професійної комунікації педагогів початкової школи; вектори розвитку інноваційної науково-методичної активності; позиціонування суб'єкт-суб'єктної діяльності в педагогічному колективі; експертно-аналітична умова для аналізу розвитку науково-методичної компетентності учителів початкової школи засобами моніторингу, рефлексії, гуманітарної експертизи. Ольгою Федорівною розроблено та теоретично обґрунтовано модель управління розвитком науково-методичної компетентності учителів у системі методичної роботи початкової школи, яка розкриває зміст, технології, оцінки результативності досліджуваного процесу як цілісна система взаємодії концептуально-цільового, змістового, організаційно-процесуального й аналітико-результативного компонентів. Також, на нашу думку, важливим засобом розвитку рефлексії та інтелектуальних умінь вчителя початкової школи є, розроблена О.Золочевською, «Індивідуальна освітня траєкторія» розвитку науково-методичної компетентності учителя початкової

школи (шлях педагога щодо виконання індивідуальної програми, що становить комплекс заходів, розроблених з урахуванням його потреб і можливостей, які забезпечують результативне професійне зростання).

З метою перевірки ефективності запропонованої моделі було організовано та здійснено педагогічний експеримент, який складався з констатувального, формувального та контрольного етапів. З метою визначення стану розвитку кожного компоненту науково-методичної компетентності учителів початкової школи розроблено авторський діагностичний інструментарій із використанням платформи Rediker Software у межах проєкту «Альфа» із застосуванням Інтерактивної панелі AdminPlus.

Цінним практичним доробком дисертантки, важливим для забезпечення розвивальної роботи методичної служби початкової служби, є презентовані на формувальному етапі експерименту, педагогічні тренінги, ділові ігри, метод проєктів, такі форми роботи, як: семінар-інтерв'ю, семінар-обговорення, аналітичний семінар.

Шляхом порівняння кількісних даних стану розвитку науково-методичної компетентності вчителя початкової школи на констатувальному та контрольному етапах експерименту, використання методів математичної статистики виявлено позитивну динаміку стану розвитку названої компетентності, що доводить ефективність розробленої моделі управління розвитком науково-методичної компетентності учителів у системі методичної роботи початкової школи.

Висновки повні і ґрунтовні. У них зафіксовано нове додаткове знання про предмет дослідження. Результати та висновки дисертаційного дослідження з достатньою повнотою відображені у публікаціях дисертантки.

Між тим при загальному позитивному враженні від роботи вважаємо за необхідне виказати зауваження, побажання та рекомендації.

1. У науковій новизні дисертаційного дослідження зазначено, що уточнено зміст базового поняття «науково-методична компетентність учителя

початкових класів» та удосконалено структурні компоненти названої компетентності. У роботі не конкретизуються уточнення та певні удосконалення у порівнянні з існуючими науковими знахідками. Проте, пропонується авторське визначення науково-методичної компетентності учителя початкових класів (с.72) та авторські структурні компоненти (с.75). У відповідності із зазначеним, не зрозуміло, представлено повне чи часткове авторство даного базового поняття дослідження.

2. Методологія представляє певну логіку науки, логіку наукового пошуку. Здобувачка наукового ступеня пропонує такі поняття, як: «методологічні переконання», «методологічна зрілість» (с.77-78). Зміст їх не розкрито. Доречно було б охарактеризувати методологічні переконання та описати сутність методологічної зрілості вчителя початкової школи.

3. Однією з організаційно-методичних умов управління розвитком науково-методичної компетентності учителів початкової школи, на думку дисертантки, є впровадження активних та інтерактивних методів, технологій, форм науково-методичного професійно-особистісного розвитку НМК педагогів початкової ланки. На с. 103 у таблиці 2.5 подано перелік активних та інтерактивних технологій та форм супроводу управління розвитком науково-методичної компетентності учителів закладу освіти I ступеня. Проте, не розкрито сутність жодної з названих технологій. Важливо було розкрити зміст поняття «педагогічна технологія», показати відмінність у змісті понять «метод» і «технологія». Не зрозуміло, у чому полягає відмінність між активними та інтерактивними технологіями. Принаймні ті, які заявлені у таблиці 2.5, є активними, а які - інтерактивними?

4. В описі формувального експерименту на с.145 заявлено, що була використана серія тренінгів «Співпраця», у рамках яких проводилося обговорення та рецензування наукових публікацій вчителів, консультування колег на сторінках різноманітних педагогічних форумів. Не зрозуміло відмінність таких тренінгів від схожої роботи в описаних вище ділових іграх. Якщо реалізовувати формат

тренінгу у запропонованому змісті, то має бути здійснено процес тренування побудови рецензій з різних рольових позицій, наприклад, консерватора і новатора.

Проте, зазначені нами зауваження та побажання в цілому не впливають на наукову цінність роботи О.Золочевської. Загалом представлена дисертація є логічно завершеною науковою працею, яка має актуальність, новизну, теоретичну та практичну цінність.

Таким чином, дисертаційна робота «Управління розвитком науково-методичної компетентності вчителів початкової школи» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а її автор – Золочевська Ольга Федорівна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри практичної психології
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова
доктор педагогічних наук, професор

«29» листопада 2024 року

